

Sali Murati
Makedonya Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi Üyesi

Sayın Türkiye Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi Başkanı Değerli Dostum Zühtü Arslan Bey,

Saygıdeğer Anayasa Mahkemesi Başkanları, Anayasa Mahkemesi Üyeleri ve

Değerli Meslektaşlarım, Hanımefendiler, Beyefendiler,

Türkiye Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi'nin 55. kuruluş yıldönümünü şahsım ve Makedonya Anayasa Mahkemesi Başkanı Sayın Nikolay Ivanovski ve tüm Üyeleri adına kutlar, hayırlara vesile olmasını Cenabı Allah'tan niyaz ederim. Makedonya ile Türkiye Anayasa Mahkemeleri arasında köklü ilişkiler sürdürülmektedir. Bilindiği gibi, bugün tam 10 yıl önce 2007 yılında Türkiye ile Makedonya arasında işbirliği protokolü imzalanmıştır.

Bu çerçevede, bu on yıl içinde ister ikili görüşmeler, ister bizim ve Türkiye Cumhuriyetinin raportörlerinin ortak çalışmalarıyla, sanırım bu yıl içinde çok güzel ortak çalışmalar gerçekleştirmiş bulunmaktayız. Umarız ki bu kardeşçe ve dostane çalışmaların ileride de devam edeceği dileğinde bulunmaktayız.

Sözüme gelince, Makedonya Anayasa Mahkemesi bilindiği gibi Makedonya Cumhuriyeti anayasa yargı sistemi, Avrupa anayasa yargı modelini kabul etmiştir. Anayasa yargısının kontrol yetkisi Anayasa Mahkemesindedir ve bu kurum iptal davalarıyla kanunların Anayasaya uygun olup olmadığını kontrol eden tek yetkili kurumdur. Anayasa Mahkemesi Cumhuriyetin en önemli kurumlarından sayılarak, yetki ve görevlerini direk olarak Anayasadan almaktadır. Diğer yandan da, Anayasa Mahkemesi kuvvetler ayrılığında ayrılığın dışında bir nevi bağımsız olarak özel anayasal kategoriye sahip, yüksek derecede yetki ve bağımsızlık verilmektedir. Anayasa Mahkemesi, anayasal düzenin en önemli koruyucularından biri sayılmaktadır. Ana gayesi, hukukun üstünlüğünü sağlamak, kanunların Anayasaya uygun olup olmadığını tespit etmek ve kısa da olsa anayasal hak

ve hürriyetlerin korunmasını sağlamakla yükümlüdür. Anayasa Mahkemesi diğer yetkili kurum ve kuruluşlardan bağımsız, hukukun ve pratikte bunların üstünde bulunan hiçbir kurumun içinde yer almamaktadır. İster organik bakımdan, ister yetki ve görevleri bakımından, sıralı mahkemelerin ya da düz mahkemelerin bir parçası olmayıp onlar ile entegrasyon içinde de değildir. Diğer yandan, mahkememizin ve diğer yargı kurumlarıyla bireysel olarak insan hak ve hürriyetlerini koruma yetkisi Anayasadan ve Anayasada bulunan koruyucu maddelerden alınmaktadır. Bir hatırlatmada bulunmak isterim ki Makedonya Devleti hala bireysel başvuruya geçmemiştir. Şu anda Hükümet, Parlamentoda bir yıl önce görüşmeler yapmış bulunmaktadır. Taslak vardı bireysel başvuru ile ilgili, fakat hala uygulamaya geçmediğimizden, bizim kısaltılmış olarak da Anayasamızın 110. maddesine dayanarak insan hak ve hürriyetlerin ayrımcılıktan doğan kısıtlamalardan ve sıkıntılardan dolayı bu davalara Anayasa Mahkemesi bakmaktadır. Diğer yandan, yine Makedonya Anayasasının 50. maddesine dayanarak, herkes Anayasada yer alan insan hak ve hürriyetleri tehlikeye düştüğünde bunların korunması için mahkemelere ve Makedonya Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesine başvurarak, öngörülen usul sürecinde korunma hakkına sahiptirler. Yine Mahkemeler Kanununun 5. Maddesine dayanarak, mahkemeler Anayasa Mahkemesi yetkisinde olmayan, korumalar kapsamı dışında olan insanların ve diğer kişilerin hak ve hürriyetlerini korumakla mükelleftir. Demek ki Makedonya'da düz mahkemelerin de insan hak ve hürriyetlerini korumakla mükellefiyetleri vardır.

Genel olarak mahkemelerde, genel mahkemelerde ya da birinci derece, bizde çünkü birinci derece mahkemeleri var ve istinaf mahkemeleri. İnsan hak ve hürriyetleri çiğnendiğinde açılan davalara ilişkin verilen kararların iptali için Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunulduğu zaman, bu düz mahkemeler taraf olarak mahkemede görülmektedirler. Eğer Anayasa Mahkemesi insan hak ve hürriyetlerinin zedelendiğine dair karar alır ise, o zaman alt mahkemeleri bu kararların iptaline karar verir. Ayrıca konuyla ilgili nihai kararın verileceği tarihe kadar işleyişin durdurulması kararı da getirilebilir.

Sözlerimi fazla uzatmamak gayesiyle, Makedonya'da kuvvetler ayrılığı ilkesine dayanarak şu ana kadar pratikte Anayasa Mahkemesinin kararları uygulanmaktadır. Fakat iptal davalarında bazen hükümetin bazı kanunların iptali ile ilgili yeniden aynı kanunun yeniden getirilme lüksünü gördüğü

görülmektedir. Fakat genelde Makedonya'da Anayasa Mahkemesi'nin aldığı kararlar tartışılmaz ve son aşamada olduğu için şu andaki elimizdeki verilere göre ister düz mahkemeler olsun Yargıtay'dan başlayıp işte istinaf mahkemeleri ve birinci derece mahkemeler olsun, ister Danıştay olsun, ister Makedonya Meclisi ve en büyük İcra Kurulu hükümeti olsun, Makedonya Anayasa Mahkemesi bugün 50 yıldan daha çok bir hükme sahiptir. Bu zamana kadar büyük bir ekseriyetle kararlarımıza uyulduğu görülmektedir. Fakat yalnız ve yalnız Parlamento tarafından bazen iptal davalarında, iptal ettiğimiz bazı kanunlar yeniden aynı metinle getirildiğinde biz yine bu kanunların da yeniden iptalini karara bağlıyoruz. Tabii daha geniş konuşacaktım. Fakat diğer delegelerin hakkına girmemek gayesiyle bu tebliğimizi yazılı olarak da sunacağız. Beni sabırla dinlediğiniz için saygı ve hürmetlerimi sunarım. Teşekkür ederim.